

KONFERENCA E DYTË, 19.10.2018
“SHËNDETI I GJIMNAZISTËVE DHE STUDIME TË INTEGRUARA
TË FUSHAVE BIOMJEKËSORE”
SHKOLLA E MESME JOPUBLIKE “IBRAHIM KODRA”, DURRËS
LËNDA: BIOLOGJI

PROJEKT Nr. 1

Tema: “Diversiteti i racave njerëzore”

Punoi: Alket ÇAUSHI,
Antonela NDOJ,
Ersa BORIÇI,
Saida JONOZAJ

Udhëhoqi: Dr. Laura GJYLI

Durrës, 2018

Objektivat e Realizuara

- Rraca humane si koncept;
- Shkenca që studion njeriun, përfshirë dhe racat humane;
- Tri rracat më të mëdha dhe nënrracat humane;
- Antropologjia në aspektin biologjik e racave njerëzore;
- Antropologjia në aspektin social e racave njerëzore;
- Përhapja gjeografike e racave dhe statistika:
  - raca e zezë,
  - raca e verdhë,
  - raca e bardhë.
- Diversiteti i racave në aspektin fizik dhe intelektual;
- Jetëgjatesia e racave;
- Studime gjenetike mbi racat njerëzore të pastra dhe përzierja e tyre;

➤ Raca (kategorizimi njerëzor)

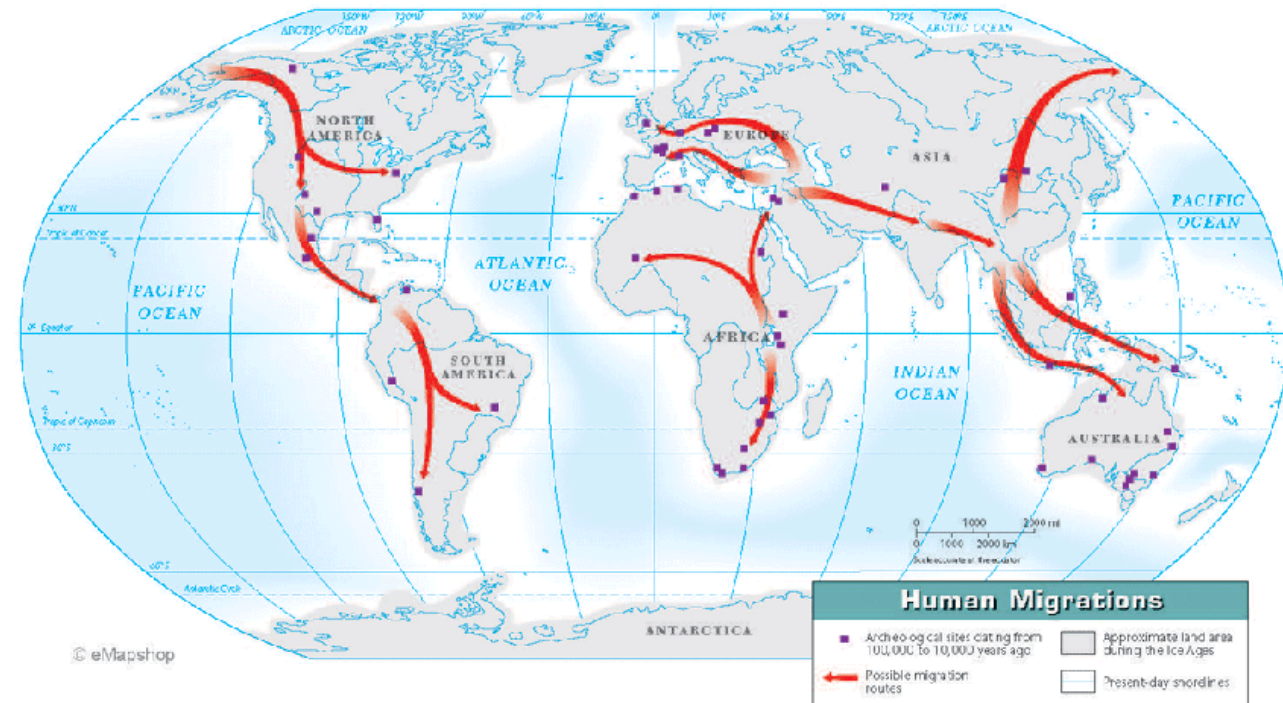
- **Raca** është një koncept i përdorur në *kategorizimin e njerëzve në grupe*, bazuar në kombinimet e tipareve të përbashkëta fizike, prejardhjes, gjenetike, dhe tipare sociale apo kulturore.
- Një përkufizim për racat, do të ishte si, *popullsi gjeografikisht të kufizuara brenda se njëjtës speciejeje me vecori që i ndajnë nga pjesa tjetër*.
- Ndarjet përcaktohen nga dallimet morfologjike, por tani janë zakonisht të përcaktuara përmes dallimeve gjenetike që mund të vendosen në mënyrë objektive në të gjitha llojet.
- Ose përmes diferencimit gjenetik, duke pasur disa alele unike ose të paktën frekuenca të ndryshme të aleleve.

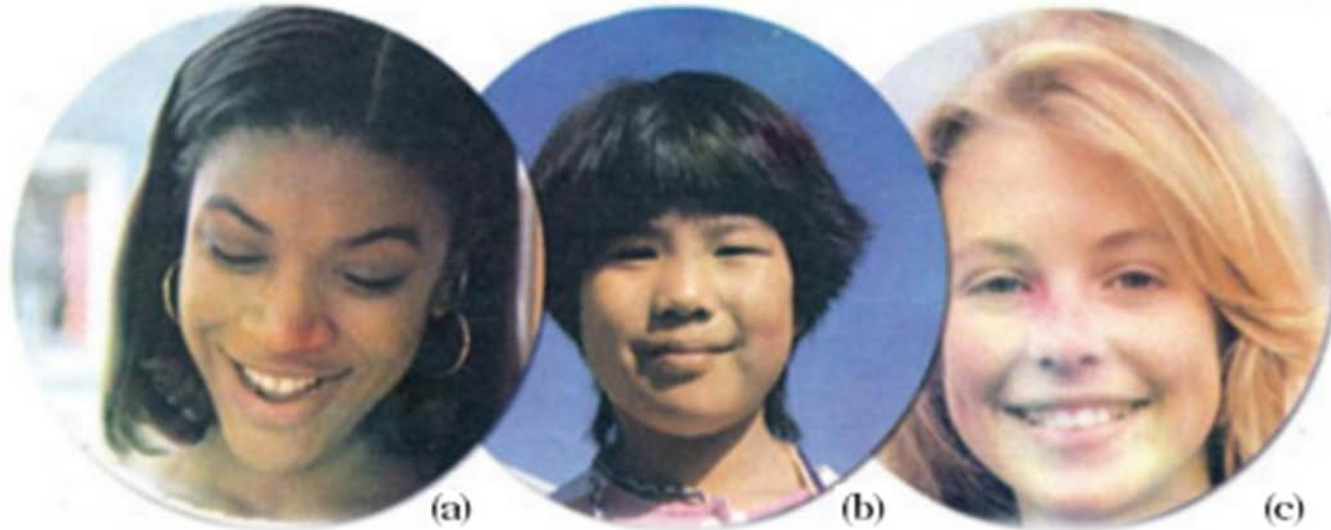
➤ Arsyet historike

- Termi racë për herë të parë është përdorur në shekullin XVII për t'iu referuar folësve të një gjuhe të përbashkët dhe më pas për të treguar lidhjet kombëtare dhe tiparet fizike (fenotipike).
- Njeriu ka qenë gjithnjë në lëvizje të vazhdueshme, dhe varietetet vazhdojnë të *përzihen* me njëra-tjetrën.
- Ngjashmëria gjenetike e njerzimit, është fryt i përbashkësisë së paraardhësve të fundit dhe emigrimit, të cilat diktuan bashkimet dhe shkëmbimet e gjeneve midis individëve nga zona të ndryshme gjeografike.
- Karakteristikat mbizotëruese fizike të popullatave të caktuara, mbështeten ndërkohë mbi një *numër shumë të vogël gjenesh*, dhe janë përzgjedhur nga kushtet mjedisore.

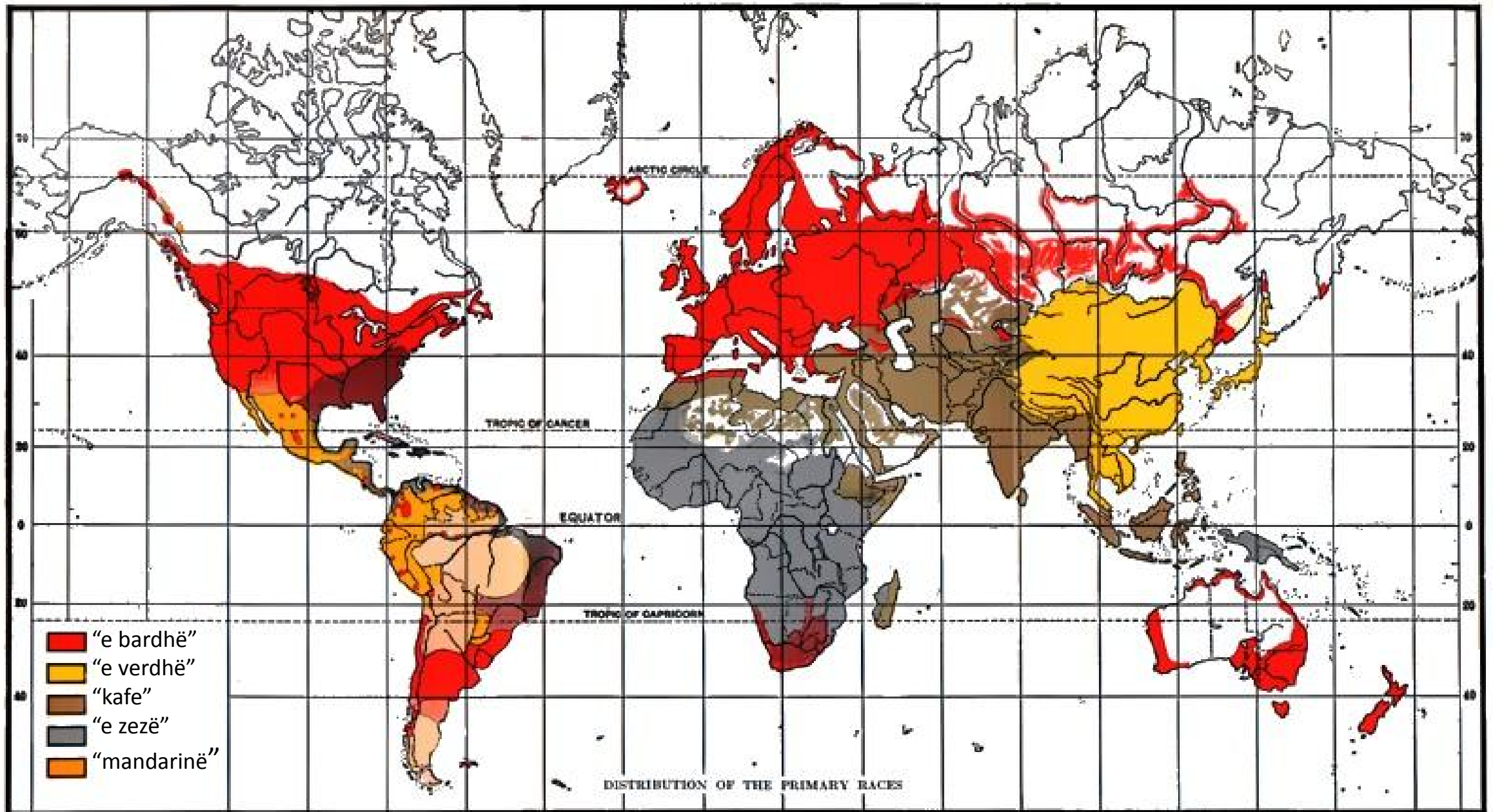

➤ 3 racat më të mëdha

- Nuk ka dyshim se sot mund të flasim për tri raca të mëdha: *raca e zezë, e bardhë dhe e verdhë*, të ndara para së gjithash sipas *ngjyrës së lëkurës*.
- Por ka edhe bashkësi të pakta njerëzish që nuk mund të përfshihen në asnjërën nga këto tri raca të mëdha.

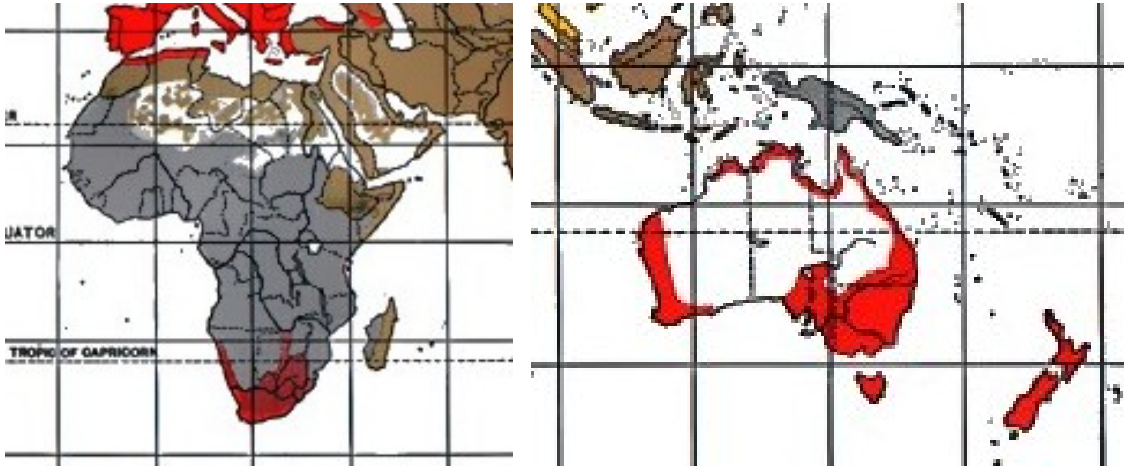
➤ Ndarja gjeografike e racave.

➤ Raca e zezë.

- ✓ Kufiri ndërmjet njerëzve të racës së bardhë dhe të zezë është Shkretëtira e Saharasë.
- ✓ Lidhja ndërmjet tyre është lugina e lumit Nil.

Tek raca e zezë dallohen disa nënraca, por të gjitha kanë karakteristika fizike të përbashkëta.

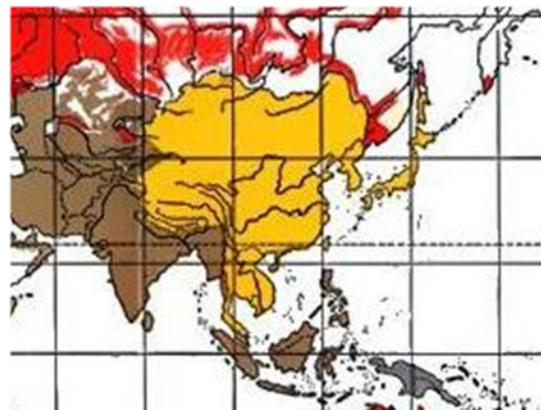
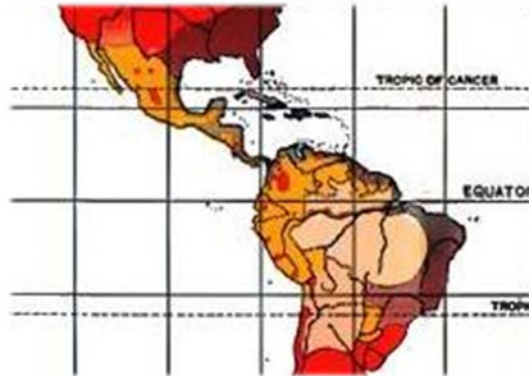
- Këto karakteristika janë:
  - Trup të hollë;
  - Këmbë me muskuj të zhvilluar dobët në pulpë;
  - Shputa të rrafshëta;
  - Shtatlartë
  - Formën e kokës të zgjatur;
  - Balli dhe fytyra, të ulëta dhe të gjera;
  - Mollëza të mëdha;
  - Hundë të shtypur dhe të gjerë;
  - Buzë të mishta dhe të fryra;
  - Ngjyra e syve, lëkurës dhe flokut, e zezë;
  - Meshkujt janë pothuajse pa mjekër dhe mustaqe, apo qime nëpër trup.

➤ Raca e verdhë

- ✓ Kjo racë mund të ndahet në nënracën aziatike ose mongole, dhe nënracën amerikane ose indiane.

Të gjithë pjesëtarët kanë të përbashkëta këto tipare:

- Floku i errët, i drejtë dhe i ashpër;
- Mollëza të gjera;
- Pak qime në trup;
- Sy të pjerrët karakteristikë mongoloid te indianët, shumë rrallë tek amerikanët;

Tek indianët,

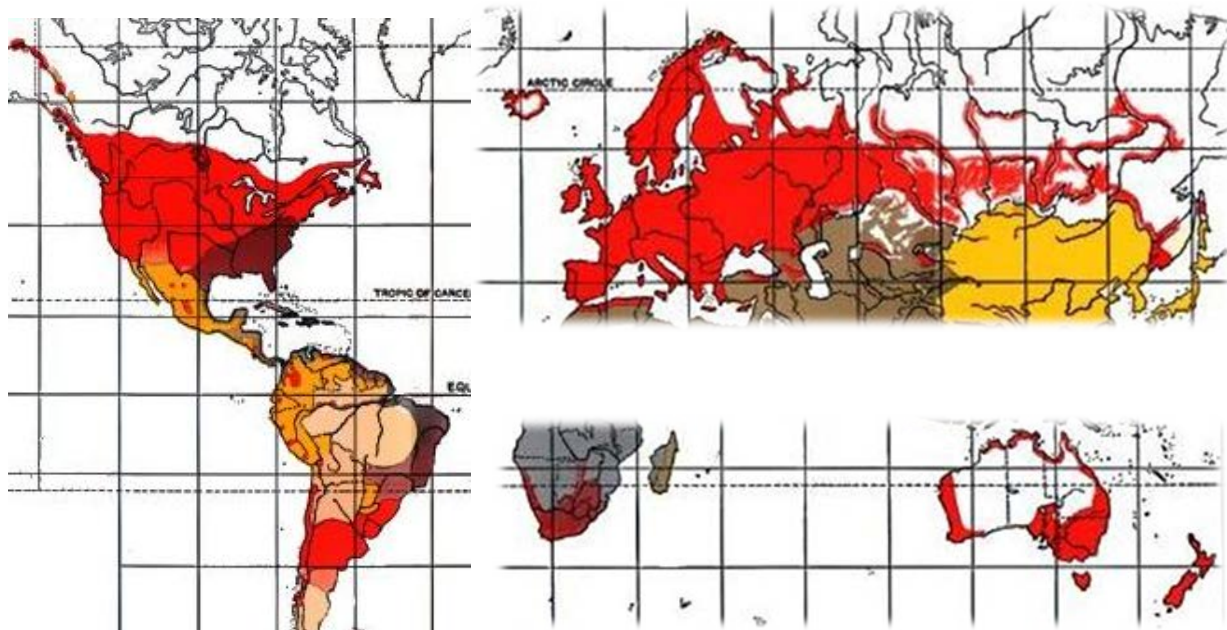
- Trup i bëshëm;
- Ngjyra e syve e errët;
- Lëkura e verdhë në të kaftë;
- Janë të lartë mesatarisht 158 cm deri në 162 cm;
- Kokë të rumbullakët;
- Trup të shkurtër të ngjeshur.

➤ Raca e bardhë

- ✓ Para zbulimeve dhe dyndjeve të mëdha, njerëzit e racës së bardhë kanë jetuar prej Indisë e deri te bregu perëndimor europian i Oqeanit Paqësor, si dhe në Afrikën Veriore e deri në Sahara.
- ✓ Popullata e të bardhëve ndahet në nënraca të shtrira në pjesë të ndryshme të botës.

Vecoritë më karakteristike janë:

- Lëkura e bardhë me pak ngjyrë;
- Kanë qime nëpër trup;
- Mjekër dhe mustaqe;
- Ngjyra e syve mund të jetë e gjelbër, e kaltër, kafe, e murrmë etj.

Përkundër dallimeve të tanishme, atëherë kur njerëzit do të mund të përzihen dhe kur i tërë rruzulli tokësor të jetë atdheu i tyre, dallimet ndërmjet njerëzve dhe popujve, gradualisht do të zhduken.

➤ Antropologjia e rracave njerëzore. në aspektin social

- Termi racizëm përdoret kryesisht për të përshkruar veprimet individuale të ligësisë dhe nëse dikush është ose nuk është racist. Këto lloj përdorimesh dhe akuzash shpesh e humbasin çështjen më të madhe: si pabarazitë ekonomike dhe politike janë të strukturuar rreth hierarkive racore. Antropologët ndonjëherë e quajnë këtë "racizëm strukturor" dhe kjo është ajo që duhet më së shumti të adresohet në kuptimin e antropologjisë dhe racizmit.
- Mund të duket e çuditshme që hetimet antropologjike në evolucionin njerëzor t'i kushtojnë vëmendje ideve bashkëkohore të racës, politikës dhe pabarazive ekonomike. Ne duhet së pari të pranojmë historinë e ndërthurur të antropologjisë dhe racizmit, si dhe të marrim parasysh realitetet bashkëkohore.
- Ne duhet të heqim idenë e verbërisë së ngjyrave. Psikologët tregojnë se si foshnjat deri në gjashtë muaj fillojnë të zbulojnë dallimet fizike midis qenieve njerëzore që përdorin në kategorizimin racial. Si këto dallime organizohen në idetë e racës është një pyetje interesante, pasi foshnjat vërejnë dallimet fizike dhe jo racën në vetvete.
- Nuk ka asnjë kuptim të pretendosh që njerëzit nuk janë të ndryshëm biologjikisht ose që njerëzit nuk e vënë re. Më e rëndësishmja, duhet të pranojmë se shoqëria jonë është e strukturuar në privilegje të bardha. Nëse duam të bëjmë diçka për këtë, ne duhet ta pranojmë dhe ta kuptojmë atë. Duhet të kuptojmë çfarëdo diskutimi për biologjinë njerëzore ose evolucionin njerëzor gjithmonë mund të ketë implikime për politikën bashkëkohore të racës dhe historinë e shpalosur të antropologjisë dhe racizmit.

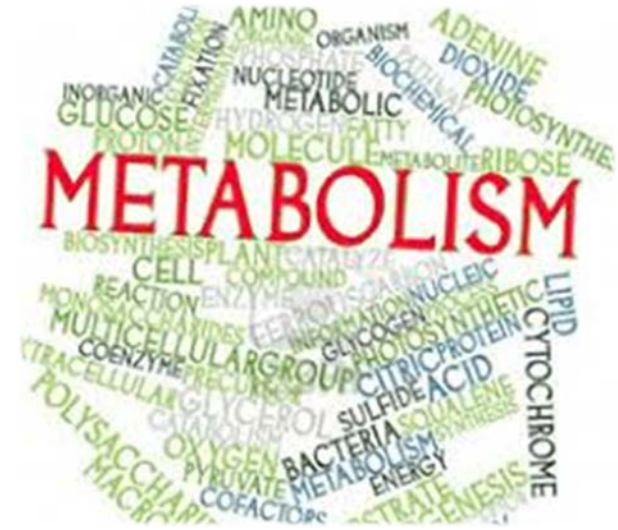
➤ Diversiteti i pasardhësve në aspektin fizik dhe intelektual

METABOLIZMI

Sa më e lartë të jetë norma metabolike, aq më i lartë është pragu për të ndjerë të ftohtë. Shkalla metabolike e eskimezeve është 15-30% më e lartë se ajo e një evropiane. Njerëzit ekuatorialë kanë metabolizmin më të ulët të të gjithëve, sepse nevojiten më pak kalori për t'i mbajtur trupat e tyre të ngrohtë.

AROMAT

Gjëndrat Apokrine, të cilat prodhojnë aroma që zakonisht i referohemi si erë e trupit, ndryshojnë shumë midis racave. Aziatikët kanë një shpërndarje jashtëzakonisht të ulët të apokrinave (Koreanet janë ndër njerëzit më pak prodhues të erës në Tokë - 50% e tyre nuk kanë aspak gjëndra apokrine). Në lidhje me racat e tjera, zezakët kanë një shpërndarje pak më të lartë të gjëndrave apokrine se të bardhët.

PJEKURIA

- Zezakët arrijnë pjekurinë seksuale më shpejt sesa të bardhët, të cilët arrijnë më shpejt se aziatikët. Nga mosha dymbëdhjetë, 19 % e vajzave të zeza amerikane kanë zhvilluar plotësisht gjinjte dhe flokët pubik, ndërsa vetëm pesë për qind e vajzave të bardha bëjnë. Zezakët, menstruacionet i kanë më të hershme se të bardhët, të cilët i kanë më të vona se aziatikët.

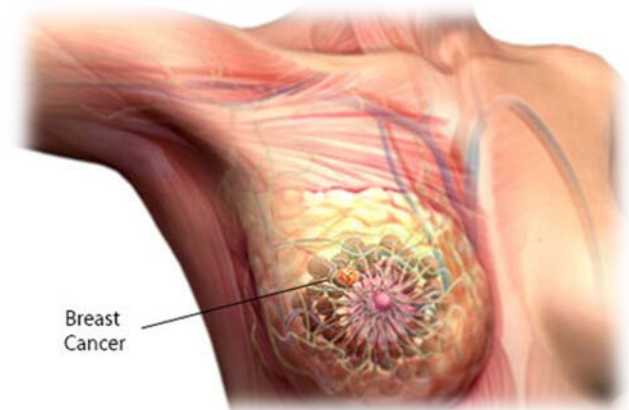
PRESIONI I GJAKUT

- Zezakët kanë më shumë gjasa të kenë presion të lartë të gjakut sesa të bardhët. Hipertensioni, i cili në mënyrë të qartë ka një komponent gjenetik dhe shkon në familje, shoqërohet me sëmundje të zemrës, goditje, forcim të arterieve dhe dështim të veshkave hipertensive. Zezakët vdesin nga të gjitha këto sëmundje më shpesh se të bardhët. Meqenëse stresi mund të rrisë presionin e gjakut, ky ndryshim shpesh është fajësuar në racizëm.

KANCERI I GJIRIT

- Hulumtuesit raportojnë në revistën “Cancer” se tumoret e grave afrikano-amerikane janë gati katër herë më shumë të ngjarë të kenë një mutacion gjenetik në lidhje me një formë më agresive të kancerit të gjirit sesa tumoret e grave të bardha.
- Në studimet e mëparshme, u zbulua se gratë afrikano-amerikane kishin më shumë gjasa se gratë e bardha të diagnostikoheshin me kancer të gjirit të fazës së mëvonshme, të kishin tumore më të mëdha dhe të kishin kancerin e tyre të përhapur në nyjet limfatike. Gratë afrikano-amerikane kishin gjithashtu më shumë gjasa të kishin tumor të gradës së 3-të (grada i referohet se si shfaqen qelizat anormale), dhe tumoret që ishin hormon-negativë.

➤ Raca si një koncept social

Më shumë se 100 vjet më parë, sociologu amerikan W.E.B. Du Bois ishte i shqetësuar se “raca” po përdorej si një shpjegim biologjik, për atë që ai e kuptonte si *një dallim social dhe kulturor midis popullsive të ndryshme të njerëzve*.

Ai foli kundër idesë së "të bardhëve" dhe "të zinjve" si grupe diskrete, duke pretenduar se këto dallime injoronin diversitetin njerëzor.

"Çfarë studimi i genomeve të plota nga pjesë të ndryshme të botës ka treguar është se; edhe midis Afrikës dhe Evropës, për shembull, nuk ka një ndryshim të vetëm gjenetik absolut, që do të thotë asnjë variant i vetëm ku të gjithë afrikanët e kanë dhe të gjithë evropianët një tjetër" u shpreh shkencëtari për Live Science.

"Kjo është gjithçka një çështje e dallimeve në variacione të shpeshta në kontinente të ndryshme dhe në rajone të ndryshme".

➤ Bibliografia.

http://www.understandingrace.org/humvar/race_humvar.html

http://www.understandingrace.org/humvar/skin_02.html

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3737365/>

<https://ncse.com/library-resource/evolution-origin-races>

<https://www.scientificamerican.com/article/race-is-a-social-construct-scientists-argue/>

[https://sq.wikipedia.org/wiki/Raca_\(kategorizimi_njer%C3%ABzor\)](https://sq.wikipedia.org/wiki/Raca_(kategorizimi_njer%C3%ABzor))

<http://www.ironbarkresources.com/defendingfreespeech/dfs05racescience.html/>

<https://www.livinganthropologically.com/biological-anthropology/biological-anthropology-racism/>

Faleminderit për vëmendjen!

